

نگاهی بر نتایج بررسی بودجه خانوار در مناطق شهری ایران طی سالهای ۷۲ - ۱۳۶۳

بررسی بودجه خانوار یکی از مهمترین بررسیهایی است که در بسیاری از کشورهای جهان بمنظور دست یابی به متوسط هزینه و درآمد خانوارها و نیز برخی از آمارها و اطلاعات اقتصادی و اجتماعی انجام می شود. این بررسی در کشور ما از سالها پیش انجام می شده و امروز نیز انجام می شود. آنچه که در پی می آید نگاهی است بر گوشه ای از نتایج این بررسی در مناطق شهری کشور طی سالهای ۷۲ - ۱۳۶۳ که توسط اداره آمار اقتصادی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران انجام شده است.

هزینه - درآمد:

طبق نتایج بدست آمده متوسط هزینه سالیانه یک خانوار شهری به قیمت جاری از مبلغ ۱۵۷۴۵۴۷ ریال در سال ۱۳۶۳ به ۶۳۷۶۶۲۰ ریال در سال ۱۳۷۲ رسیده است که ۳۰۴/۹

* - محقق دایره بررسی بودجه خانوار - اداره آمار اقتصادی - بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

درصد افزایش نشان می دهد. با مقایسه درصد توزیع گروههای مختلف هزینه طی سالهای ۷۲-۱۳۶۳ چنین استنباط می شود که بیشترین کاهش در سهم هزینه ها مربوط به هزینه خوراکی و دخانی و بیشترین افزایش مربوط به هزینه مسکن، آب، سوخت و روشنایی می باشد (سهم هزینه گروه خوراکی و دخانی در سال ۱۳۶۳ معادل $40/7$ درصد در سال ۱۳۷۲ برابر $33/6$ درصد بود. همچنین سهم گروه مسکن، آب، سوخت و روشنایی در سالهای مذکور به ترتیب $24/4$ درصد و $27/9$ درصد بوده است). در گروه مسکن، آب، سوخت و روشنایی بیشترین افزایش مربوط به هزینه های مسکن شخصی است که یکی از دلایل آن افزایش اجاره بها خانه می باشد. همچنین افزایش قیمت آب، برق و گاز شهری که بابهای بیشتری از طرف سازمانهای مربوطه عرضه گردیده است را می توان از دلایل افزایش هزینه این گروه دانست.

سهم گروه تفریح، تحصیل و مطالعه در سال ۱۳۶۳ معادل $1/6$ درصد از کل هزینه های خانوار بود که در سال ۱۳۷۲ افزایش یافته و به $2/6$ درصد رسیده است. تغییر متوسط هزینه یک خانوار در برخی اقلام گروه مذکور قابل توجه می باشد. در بخش تحصیل در سال ۱۳۶۳ متوسط هزینه خانوار از ثبت نام و شهریه دانشگاه، ۴۰ ریال و در سال ۱۳۷۲، ۱۹۶۱۳ ریال بوده است که این افزایش ناشی از تاسیس دانشگاه آزاد اسلامی و نیز افزایش در میزان شهریه این نهاد است. متوسط هزینه خانوارها در مورد کلاسهای تقویتی و کنکور، کمکهای نقدی به مدرسه و ثبت نام و شهریه آمادگی، دبستان، راهنمایی و دبیرستان در سال ۱۳۶۳ به ترتیب ۳۴۵ ریال، ۴۹۲ ریال و ۱۴۶ ریال بوده است که در سال ۱۳۷۲ ارقام ۱۱۰۰۰، ۶۶۵۵ و ۱۱۷۴۷ ریال را نشان می دهد (جدول شماره ۱، ۱-الف و ۲).

چنانچه هزینه ها را به قیمت ثابت سال ۱۳۶۳ مورد بررسی قرار دهیم نشان می دهد که

جدول شماره ۱
متوسط هزینه ناخالص سالیانه یک خانوار به تفکیک گروههای اصلی هزینه طی سالهای ۷۲ - ۱۳۶۳
(واحد: هزار ریال)

شماره ردیف	گروههای هزینه	سال										
		۱۳۷۱	۱۳۷۰	۱۳۶۹	۱۳۶۸	۱۳۶۷	۱۳۶۶	۱۳۶۵	۱۳۶۴	۱۳۶۳		
۱	جمع کل هزینه ناخالص	۶۳۷۷	۵۲۱۲	۴۱۲۲	۳۱۳۱	۲۲۱۵	۲۱۶۸	۱۸۶۲	۱۶۶۸	۱۵۷۲		
۲	خوراکی و دخانی	۲۱۱۷	۱۷۹۲	۱۳۲۹	۱۱۱۱	۹۵۷	۹۲۳	۷۸۳	۶۸۹	۶۲۱		
۳	پوشاک	۵۵۳	۵۰۳	۴۲۱	۳۳۶	۲۲۱	۱۹۵	۱۱۷	۱۲۲	۱۲۱		
۴	مسکن، آب، سوخت و روشنایی	۱۷۷۸	۱۲۷۰	۱۱۲۱	۸۳۸	۶۲۰	۵۲۷	۴۲۱	۴۱۲	۳۸۲		
۵	ارزاق و اثاث خانه	۲۲۱	۳۵۳	۲۷۶	۲۱۳	۱۲۲	۱۲۱	۹۱	۹۲	۱۰۱		
۶	درمان و بهداشت	۲۲۱	۲۰۳	۱۶۴	۱۱۷	۸۳	۷۷	۷۰	۶۸	۵۸		
۷	حمل و نقل و ارتباطات	۵۵۳	۳۳۶	۳۶۵	۲۳۹	۱۶۹	۱۵۰	۱۲۱	۱۲۲	۱۳۸		
۸	تفریح، تحصیل و مطالعه	۱۶۴	۱۱۹	۸۹	۵۹	۳۲	۲۹	۲۰	۲۸	۲۵		
	کالاها و خدمات متفرقه	۴۴۱	۳۳۶	۲۷۷	۲۱۸	۱۴۸	۱۲۶	۱۱۶	۱۱۳	۱۰۶		

هزینه های واقعی خانوارها از مبلغ ۱۵۷۴۵۴۷ ریال در سال مذکور به مبلغ ۱۲۸۸۴۱۱ ریال در سال ۱۳۷۲ کاهش پیدا کرده است. روند هزینه ها نشان دهنده این مطلب است که تا سال ۱۳۶۸ هزینه ها سیر نزولی، از سال ۱۳۶۹ سیر صعودی و در سال ۱۳۷۲ دوباره سیر نزولی داشته است (جدول شماره ۳).

جدول شماره ۲

متوسط هزینه ناخالص سالیانه یک خانوار شهری در برخی از اقلام هزینه طی سالهای ۱۳۶۳ و ۱۳۷۲

سال		اقلام هزینه
۱۳۷۲	۱۳۶۳	
۱۲۲۵۴۴۸	۲۴۹۰۰۵	ارزش اجاری منزل مسکونی شخصی
۱۹۵۷۲	۴۵۱۲	آب لوله کشی و انشعاب شهری
۳۵۹۵۳	۹۷۰۱	برق
۱۳۲۸۰	۱۳۵۸	گاز شهری
۱۹۹۱۳	۲۰	ثبت نام و شهریه دانشگاه
۱۱۰۰۰	۲۴۵	کلاسهای تقویتی، کنکور، زبان و معلم خصوصی
۶۶۵۵	۲۹۶	کمکهای نقدی به مدرسه
۱۱۷۲۷	۱۴۶	ثبت نام و شهریه آمادگی، دبستان، راهنمایی و دبیرستان

جدول شماره ۳

متوسط هزینه ناخالص سالیانه یک خانوار طی سالهای ۷۲ - ۱۳۶۳

به قیمت ثابت سال ۱۳۶۳

سال	۱۳۶۳	۱۳۶۴	۱۳۶۵	۱۳۶۶	۱۳۶۷	۱۳۶۸	۱۳۶۹	۱۳۷۰	۱۳۷۱	۱۳۷۲
متوسط هزینه (ریال)	۱۵۷۴۵۴۷	۱۵۵۹۴۱۵	۱۲۸۰۶۲۹	۱۱۲۴۷۶۸	۱۰۲۵۹۸۶	۹۹۱۸۱۶	۱۱۷۱۸۸۹	۱۲۷۷۹۸۳	۱۲۹۳۲۰۳	۱۲۸۸۴۱۱

جدول شماره ۲ - الف
توزیع درآمد ناخالص سالیانه یک خانوار به تفکیک گروههای اصلی درآمد طی سالهای ۷۲ - ۱۳۶۳

(درصد)

شماره ردیف	گروههای درآمد	سال										
		۱۳۷۲	۱۳۷۱	۱۳۷۰	۱۳۶۹	۱۳۶۸	۱۳۶۷	۱۳۶۶	۱۳۶۵	۱۳۶۴	۱۳۶۳	
الف	مجموع درآمد پولی و غیرپولی ناخالص	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	
۱	درآمد پولی ناخالص	۷۱/۸	۷۰/۳	۷۱/۳	۷۱/۷	۷۳/۱	۷۲/۶	۷۵/۵	۷۶/۰	۷۶/۱	۷۶/۱	
۲	درآمد از مزد و حقوق - بخش دولتی و عمومی	۱۸/۳	۱۹/۱	۱۸/۸	۱۸/۹	۱۷/۹	۱۹/۸	۲۰/۵	۲۲/۰	۲۲/۵	۲۲/۵	
۳	درآمد از مزد و حقوق - بخش خصوصی	۹/۸	۱۰/۰	۱۰/۳	۱۰/۳	۱۱/۰	۱۱/۲	۱۱/۴	۱۳/۱	۱۳/۳	۱۳/۳	
۴	درآمد از مشاغل آزاد کشاورزی	۲/۶	۲/۱	۲/۲	۲/۰	۲/۱	۲/۳	۲/۲	۱/۸	۲/۰	۲/۰	
۵	درآمد از مشاغل آزاد غیر کشاورزی	۲۷/۸	۲۶/۸	۲۶/۹	۲۶/۱	۲۸/۱	۲۶/۳	۲۴/۶	۲۳/۹	۲۲/۸	۲۲/۸	
۵	درآمدهای متفرقه	۸/۰	۷/۱	۷/۰	۶/۵	۶/۹	۷/۱	۷/۰	۶/۸	۶/۴	۶/۴	
۶	درآمد حاصل از فروش کالاهای دست دوم	۵/۳	۲/۹	۵/۸	۶/۹	۶/۱	۷/۷	۸/۵	۶/۲	۶/۹	۶/۹	
ب	درآمد غیرپولی	۲۸/۲	۲۹/۷	۲۸/۷	۲۸/۳	۲۶/۹	۲۵/۴	۲۴/۲	۲۲/۰	۲۳/۹	۲۳/۹	
۱	ارزش اجاری مسکن ملکی (شخصی)	۳۳/۱	۳۳/۶	۳۳/۷	۳۳/۳	۳۲/۴	۳۱/۰	۲۰/۰	۱۹/۸	۱۹/۸	۱۹/۸	
۲	سایر	۵/۱	۵/۱	۵/۰	۵/۰	۲/۵	۲/۲	۲/۵	۲/۲	۲/۱	۲/۱	

بررسی درآمد خانوارها طی سالهای مذکور نشان می دهد که متوسط درآمد ناخالص یک خانوار شهری در سال ۱۳۶۳ برابر ۱۲۶۶۰۰۸ ریال و در سال ۱۳۷۲ معادل ۵۳۷۵۳۱۱ ریال بوده است. سهم درآمد پولی ناخالص در سال ۱۳۶۳، ۷۶/۱ درصد و در سال ۱۳۷۲ برابر ۷۱/۸ درصد از مجموع درآمد پولی و غیرپولی ناخالص خانوار بوده است. بیشترین تغییر در این مورد مربوط به درآمد اعضای شاغل خانوار از محل درآمد از مزد و حقوق (بخش دولتی و عمومی) بوده است. در مقابل سهم درآمد غیرپولی از میزان ۲۳/۹ درصد در سال ۱۳۶۳ به عدد ۲۸/۲ درصد در سال ۱۳۷۲ افزایش پیدا کرده است در گروه درآمد غیرپولی بیشترین افزایش مربوط به ارزش اجاری مسکن ملکی می باشد (سهم ارزش اجاری مسکن ملکی در سال ۱۳۶۳ برابر ۱۹/۸ درصد و در سال ۱۳۷۲ معادل ۲۳/۱ درصد بوده است) (جدول شماره ۴ و ۴ - الف).

بررسی درآمد خانوارها به قیمت ثابت سال ۱۳۶۳ گویای این مطلب است که درآمد خانوارها در سال ۱۳۶۳ برابر ۱۲۶۶۰۰۸ ریال و در سال ۱۳۷۲ معادل ۱۰۴۶۷۹۹ ریال بوده است. تغییرات درآمد نشان دهنده این مطلب است که درآمد واقعی خانوارها تا سال ۱۳۶۸ (بجز سال ۱۳۶۴) کاهش و از سال ۱۳۶۹ افزایش داشته است (جدول شماره ۵).

جدول شماره ۵

متوسط درآمد ناخالص مالیانه یک خانوار طی سالهای ۷۲ - ۱۳۶۳
به قیمت ثابت سال ۱۳۶۳

سال	۱۳۶۳	۱۳۶۴	۱۳۶۵	۱۳۶۶	۱۳۶۷	۱۳۶۸	۱۳۶۹	۱۳۷۰	۱۳۷۱	۱۳۷۲
متوسط درآمد (ریال)	۱۲۶۶۰۰۸	۱۱۷۲۳۱۵	۱۰۵۸۸۷۶	۸۹۸۶۲۲	۷۶۵۳۵۸	۷۵۹۵۹۱	۸۹۲۹۳۹	۹۷۱۰۳۸	۹۸۲۰۰۰	۱۰۴۶۷۹۹

متوسط مقدار مصرف برخی اقلام خوراکی :

بررسی متوسط مقدار مصرف برخی از اقلام خوراکی خانوارها نشان می دهد که مصرف مواد پروتئینی و انواع کره در سال ۱۳۷۲ نسبت به سال ۱۳۶۳ کاهش و مصرف مواد نشاسته‌ای و نیز روغن‌ها و چربیها افزایش داشته است. در حقیقت با افزایش قیمت انواع گوشت دام، پرندگان و حیوانات دریایی طی سالهای مذکور و در کنار آن کاهش درآمدهای واقعی خانوارها از میزان مصرف مواد پروتئینی کاسته شد و در نتیجه میل به مصرف کالاهای نشاسته‌ای خصوصاً نان و سیب زمینی افزایش پیدا کرده است. می توان گفت کالاهای اخیرالذکر بعنوان کالای جایگزین مورد مصرف قرار گرفته است. در سال ۱۳۶۳ مقدار مصرف انواع نان ۶۵۴/۰۵ کیلوگرم و سیب زمینی ۱۶۸/۵۹ کیلوگرم بوده است در صورتیکه مقادیر متناظر در سال ۱۳۷۲ به ترتیب ۷۰۱/۳۱ کیلوگرم و ۲۲۲/۳۴ کیلوگرم گزارش شده است. با بررسی متوسط مقدار مصرف مواد پروتئینی نتایج زیر بدست می آید.

در سال ۱۳۶۳ متوسط مقدار مصرف انواع گوشت دام، ۱۷۱/۶۲ کیلوگرم، گوشت پرندگان ۱۲۶/۷۷ کیلوگرم و گوشت حیوانات دریایی ۳۰/۸۳ کیلوگرم بوده است. ارقام مشابه برای سال ۱۳۷۲ به ترتیب ۷۸/۷۲، ۷۰/۶۹ و ۱۴/۰۷ کیلوگرم بوده است. خاطر نشان می سازد که مقدار مصرف انواع تخم پرندگان در سال ۱۳۶۳ برابر ۹۲/۸۱ کیلوگرم و در سال ۱۳۷۲، ۴۵/۱۳ کیلوگرم گردیده است.

همانگونه که قبلا اشاره شد تفاوت مقادیر مصرف ناشی از افزایش قیمت های اقلام خوراکی مزبور می باشد که با توجه به درصد تغییر متوسط سالانه گروههای شاخص مشخص می شود مصرف اقلام خوراکی در گروههایی که افزایش قیمت بیشتری داشته‌اند، با توجه به

درآمدهای خانوار، کمتر از گروههایی بوده است که درصد تغییر قیمت سالانه آنها کمتر بوده است. در مورد مصرف روغنها و چربیها ذکر این نکته ضروری است که مقدار مصرف این گروه در سال ۱۳۶۳ برابر ۳۶/۴ کیلوگرم و در سال ۱۳۷۲ معادل ۵۴/۷۹ کیلوگرم گردیده است همچنین متوسط مقدار مصرف انواع کره (پاستوریزه و غیرپاستوریزه) از مقدار ۱۶/۲۸ کیلوگرم در سال ۱۳۶۲ به میزان ۳/۸۱ کیلوگرم در سال ۱۳۷۲ رسیده است که همانگونه که قبلا ذکر شد کاهش چشمگیری دارد (جدول شماره ۶).

جدول شماره ۶

متوسط مقدار مصرف سالیانه برخی از اقلام خوراکی یک خانوار شهری

طی سالهای ۷۲ - ۱۳۶۳

مقدار: کیلوگرم

اقلام خوراکی							سال	
انواع روغنها و چربیها	انواع کره	انواع تخم پرندگان	سببزمینی	انواع گوشت حیوانات دریایی	انواع گوشت پرندگان	انواع گوشت دام		
۳۶/۴	۱۶/۲۸	۹۲/۸۱	۱۶۸/۵۹	۳۰/۸۳	۱۲۶/۷۷	۱۷۱/۶۲	۶۵۲/۰۵	۱۳۶۳
۳۹/۸۵	۱۳/۳۲	۸۹/۰۲	۲۰۰/۰۲	۲۵/۹۰	۹۸/۸۸	۱۸۲/۲۶	۶۷۷/۲۲	۱۳۶۴
۴۲/۸۵	۴/۷۷	۹۳/۲۱	۲۰۰/۸۵	۱۴/۴۶	۱۰۲/۰۸	۱۳۶/۵۳	۶۹۴/۱۸	۱۳۶۵
۳۹/۸۳	۶/۹۶	۹۱/۱۲	۱۹۰/۵۹	۱۸/۴۶	۹۱/۱۹	۱۲۷/۲۸	۷۲۶/۹۲	۱۳۶۶
۳۹/۹۵	۸/۰۱	۸۱/۵۳	۱۶۲/۵۲	۱۷/۸۸	۶۶/۵۶	۱۲۲/۷۸	۷۲۸/۱	۱۳۶۷
۳۸/۵۹	۳/۷۲	۴۴/۱۳	۱۶۰/۹۹	۱۲/۶۰	۲۵/۶۹	۹۴/۶۶	۷۳۱/۸۶	۱۳۶۸
۴۳/۰۲	۴/۳۳	۵۴/۸	۱۹۹/۹۸	۱۴/۹۲	۵۲/۲۹	۹۸/۵۲	۷۲۶/۱۵	۱۳۶۹
۴۵/۲۱	۳/۳۵	۴۳/۹۷	۲۰۷/۷۴	۱۷/۳۹	۵۳/۱۸	۹۴/۵۲	۷۰۷/۷۱	۱۳۷۰
۵۱/۵۳	۳/۶۰	۴۱/۲۲	۲۳۶/۵۴	۱۵/۵۶	۵۹/۶۷	۸۸/۷۲	۷۰۹/۰	۱۳۷۱
۵۴/۷۹	۳/۸۱	۴۵/۱۳	۲۲۲/۳۴	۱۴/۰۷	۷۰/۶۹	۷۸/۷۲	۷۰۱/۳۱	۱۳۷۲

خصوصیات اقتصادی و اجتماعی :

گروههای سنی - بررسی درصد توزیع افراد خانوارها برحسب گروههای سنی طی سالهای ۷۲ - ۱۳۶۳ نشان می دهد که سهم گروه کمتر از یک سال در سال ۱۳۶۳ برابر ۱/۴ درصد بوده که در سال ۱۳۷۲ به ۰/۶ درصد کاهش پیدا کرده است . همچنین سهم گروه سنی یک تا پنج سال از ۱۷/۲ درصد در سال ۱۳۶۳ به ۱۱/۴ درصد در سال ۱۳۷۲ رسیده است . از مقایسه این ارقام چنین استنباط می شود که برنامه دولت در جهت پیشگیری از رشد بی رویه جمعیت با موفقیت روبرو بوده است (در بخش شهری) . نکته قابل تامل در بررسی گروههای سنی این است که ۵۱/۴ درصد افراد خانوارهای شهری کشور را افراد کمتر از ۲۰ سال تشکیل می دهند که نیاز به برنامه ریزیهای دقیق از طرف دولت جهت تحصیل و نیز بوجود آوردن زمینه های شغلی برای این گروه محسوس می باشد (جدول شماره ۷) .

جدول شماره ۷

درصد توزیع افراد خانوارها برحسب گروههای سنی در سالهای ۱۳۶۳ و ۱۳۷۲

سال	کمتراز ۱ سال	تا ۱ سال	تا ۶ سال	تا ۱۱ سال	تا ۱۶ سال	تا ۲۱ سال	تا ۲۶ سال	تا ۳۱ سال	تا ۳۶ سال	تا ۴۱ سال	تا ۴۶ سال	تا ۵۱ سال	تا ۶۱ سال	تا ۷۱ سال	۸۱ سال و بیشتر	کل
۱۳۶۳	۱/۴	۱۷/۲	۱۲/۲	۱۲/۱	۱۱/۰	۱۵/۵	۱۰/۸	۷/۴	۶/۹	۳/۵	۱/۲	۰/۴	۱۰۰/۰			
۱۳۷۲	۰/۶	۱۱/۴	۱۴/۶	۱۴/۶	۱۰/۲	۱۴/۹	۱۲/۱	۸/۰	۶/۶	۴/۸	۱/۶	۰/۶	۱۰۰/۰			

تحصیلات - یافته های بررسی بودجه خانوار در مورد توزیع افراد ۶ سال و بالاتر خانوارها برحسب میزان سواد طی سالهای ۷۲ - ۱۳۶۳ حاوی این نکته است که درصد افراد بی سواد خانوارها از مقدار ۳۰/۵ به ۱۹/۲ درصد کاهش پیدا کرده است. این مطلب نشان می دهد که برنامه دولت در مبارزه با بی سوادى موفقیت آمیز بوده است (جدول شماره ۸).

جدول شماره ۸

درصد توزیع افراد بی سواد ۶ سال و بالاتر خانوارها طی سالهای ۷۲ - ۱۳۶۳

سال	۱۳۶۳	۱۳۶۴	۱۳۶۵	۱۳۶۶	۱۳۶۷	۱۳۶۸	۱۳۶۹	۱۳۷۰	۱۳۷۱	۱۳۷۲
درصد بی سوادان	۳۰/۵	۲۸/۸	۲۸/۵	۲۸/۳	۲۶/۳	۲۶/۱	۲۲/۱	۲۰/۲	۱۹/۸	۱۹/۲

از طرفی بررسی درصد توزیع افراد ۶ سال و بالاتر خانوارها به تفکیک میزان سواد برحسب گروههای سنی نشان می دهد که در سال ۱۳۶۳، ۱۰/۸۴ درصد از افراد ۶ تا ۱۰ سال و در سال ۱۳۷۲، ۱۵/۰ درصد بی سواد بوده اند، افزایش سهم بی سوادى در این گروه ناشی از عدم تناسب امکانات تحصیلی با افزایش جمعیت گروه سنی مذکور می باشد (درصد توزیع افراد خانوارها در گروه سنی ۶ تا ۱۰ سال در سال ۱۳۶۳، ۱۲/۳ درصد و در سال ۱۳۷۲، ۱۴/۶ درصد بوده است) چنین استنباط می شود که نیاز به توجه بیشتر به آموزش کودکان در کنار آموزش بزرگسالان محسوس می باشد (جدول شماره ۹).

جدول شماره ۹
درصد بی سوادی در گروه سنی ۶ تا ۱۰ سال
در سالهای ۱۳۶۳ و ۱۳۷۲

سال	درصد بی سوادی
۱۳۶۳	۱۰/۸۴
۱۳۷۲	۱۵/۰

بررسی سواد به تفکیک جنسیت در خانوارها نشان می دهد که در سال ۱۳۶۳، ۲۲/۹ درصد از افراد مذکر و ۳۸/۲ درصد از افراد مونث ۶ سال و بالاتر خانوارها بی سواد بوده اند که ارقام مشابه برای سال ۱۳۷۲ به ترتیب ۱۴/۲ درصد و ۲۴/۲ درصد بوده است. مقایسه ارقام مبین این نکته است که بی سوادی در بین افراد مونث خانوارها با شتاب بیشتری کاهش پیدا کرده است. وجود امکانات برای زنان جهت شرکت در کلاسهای آموزشی و استقبال خانوارها از این برنامه ها از عمده دلایل آن است. همچنین گرایش به تحصیلات ابتدایی، متوسطه و عالی در بین افراد مونث خانوارها چشمگیر می باشد (جدول شماره ۱۰).

اشتغال - بررسی وضع فعالیت خانوارها نشان می دهد که در سال ۱۳۶۳، ۳۱/۰ درصد از افراد شش سال و بالاتر خانوارها شاغل، ۲/۸ درصد با درآمد بدون کار، ۲/۷ درصد بیکار در جستجوی کار، ۳۰/۸ درصد محصل، ۲۹/۰ درصد خانه دار و ۳/۷ درصد متعلق به سایر گروهها بودند، ارقام مشابه برای سال ۱۳۷۲ به ترتیب ۲۸/۹، ۳/۶، ۲/۳، ۳۷/۲، ۲۳/۸ و ۴/۲ درصد بوده است. مقایسه ارقام نشان می دهد که سهم افراد خانه دار خانوارها

کاهش و سهم افراد محصل خانوارها افزایش چشمگیر داشته است. بخشی از این تغییرات ناشی از بوجود آمدن امکانات بیشتر جهت تحصیل در دانشگاههای مختلف برای افراد می باشد (فزونی تعداد دانشجویان پذیرفته شده طی سالهای اخیر، خصوصا در دانشگاه آزاد اسلامی) (جدول شماره ۱۱).

جدول شماره ۱۰

درصد توزیع افراد ۶ سال و بالاتر خانوارها به تفکیک جنسیت برحسب میزان سواد در سالهای ۱۳۶۳ و ۱۳۷۲

سال	جنسیت	بی سواد	خواندن و نوشتن	تحصیلات ابتدایی	تحصیلات متوسطه	تحصیلات عالی	تحصیلات دینی	کل
۱۳۶۳	مرد	۲۲/۹	۴/۲	۳۲/۴	۳۶/۰	۴/۳	۰/۲	۱۰۰/۰
	زن	۳۸/۲	۲/۱	۲۸/۸	۲۹/۱	۱/۸	۰/۰	۱۰۰/۰
۱۳۷۲	مرد	۱۴/۲	۲/۵	۳۵/۱	۴۲/۰	۵/۸	۰/۴	۱۰۰/۰
	زن	۲۴/۲	۱/۶	۳۴/۶	۳۶/۴	۳/۲	۰/۰	۱۰۰/۰

جدول شماره ۱۱

درصد توزیع افراد ۶ سال و بالاتر خانوارها برحسب وضع فعالیت در سالهای ۱۳۶۳ و ۱۳۷۲

سال	وضع فعالیت					
	شاغل	بادرآمد بدون کار	بیکاردر جستجوی کار	محصل	خانه دار	سایر
۱۳۶۳	۳۱/۰	۲/۸	۲/۷	۳۰/۸	۲۹/۰	۳/۷
۱۳۷۲	۲۸/۹	۳/۶	۲/۳	۳۷/۲	۲۳/۸	۴/۲

از نظر تعداد شاغلین خانوارها، این بررسی نشان می دهد که در سال ۱۳۶۳، ۱۲/۳ درصد خانوارها بدون فرد شاغل، ۶۵/۰ درصد دارای یک نفر شاغل، ۱۷/۶ درصد دارای دو نفر شاغل و تنها ۵/۱ درصد از آنها دارای سه نفر شاغل و بیشتر بوده اند. برای سال ۱۳۷۲، ۱۰/۸، ۶۰/۵ و ۲۱/۲ و ۷/۵ ارقام مشابه گروههای فوق الذکر بوده اند. با مقایسه ارقام چنین استنباط می شود که سهم خانوارهای بدون فرد شاغل و یک نفر شاغل کاهش پیدا کرده است. دلیل این امر یکی رونق فعالیت های اقتصادی و دیگری افزایش هزینه زندگی می باشد که جهت تامین هزینه زندگی نیاز به فعالیت بیشتر افراد خانوارها محسوس می باشد و به همین دلیل سهم خانوارهای دارای دو نفر شاغل و سه نفر شاغل و بیشتر نسبت به سال ۱۳۶۳ افزایش پیدا کرده است (جدول شماره ۱۲).

جدول شماره ۱۲

درصد توزیع خانوارها برحسب تعداد شاغلین

درسالهای ۱۳۶۳ و ۱۳۷۲

سال	بدون فرد شاغل	یک نفر شاغل	دو نفر شاغل	سه نفر شاغل و بیشتر	کل
۱۳۶۳	۱۲/۳	۶۵/۰	۱۷/۶	۵/۱	۱۰۰/۰
۱۳۷۲	۱۰/۸	۶۰/۵	۲۱/۲	۷/۵	۱۰۰/۰

تسهیلات محل سکونت - بررسی خانوارها از نظر تسهیلات محل سکونت آنها نشان می دهد که در سال ۱۳۶۳ تنها ۱۰/۸ درصد از خانوارها از گاز شهری استفاده می کردند که این نسبت در سال ۱۳۷۲ به ۴۱/۵ درصد رسیده است که نشان می دهد برنامه های توسعه شبکه

گازرسانی به مناطق شهری کشور موفقیت آمیز بوده است و درصد استفاده کنندگان از گاز شهری طی این مدت بیش از سه برابر شده است. درصد خانوارهای استفاده کننده از تلفن در سال ۱۳۶۳، ۲۰/۵ درصد و در سال ۱۳۷۲، ۳۸/۷ درصد گزارش شده است، مقایسه این دو رقم هم نشان می دهد که طرح توسعه شبکه مخابراتی کشور نیز با موفقیت همراه بوده است (جدول شماره ۱۳).

جدول شماره ۱۳
درصد خانوارهای استفاده کننده
از برخی تسهیلات محل سکونت
در سالهای ۱۳۶۳ و ۱۳۷۲

تسهیلات محل سکونت		سال
تلفن	گاز شهری	
۲۰/۵	۱۰/۸	۱۳۶۳
۳۸/۷	۴۱/۵	۱۳۷۲

لوازم و تسهیلات زندگی:

بررسی درصد خانوارهای استفاده کننده از لوازم و تسهیلات زندگی مبین این نکته است که در سال ۱۳۶۳، ۲۰/۵ درصد خانوارها از اتومبیل* شخصی استفاده می کرده اند که

* - در بررسی بودجه خانوار اتومبیلی که بیشترین استفاده خانوار از آن بصورت شفلی باشد، اتومبیل شخصی منظور نمی شود.

این نسبت در سال ۱۳۷۲ به ۱۶/۵ درصد تقلیل یافته است.

در این بخش افزایش درصد خانوارهای استفاده کننده از تلویزیون، ماشین لباسشویی و جاروبرقی شایان توجه است که نشان می دهد گرایش خانوارها جهت استفاده از لوازمی که تسهیلات بیشتری در مورد رفاه خانوار بوجود می آورد بیشتر شده است. در ضمن این نکته را آشکار می سازد که امکان تهیه و خرید این وسایل برای خانوارها بیش از پیش گردیده است (جدول شماره ۱۴).

جدول شماره ۱۴

درصد خانوارهای استفاده کننده از لوازم و تسهیلات زندگی
در سالهای ۱۳۶۳ و ۱۳۷۲

لوازم و تسهیلات زندگی				سال
ماشین لباسشویی	جاروبرقی	تلویزیون	اتومبیل شخصی	
۳۵/۰	۲۵/۴	۸۱/۲	۲۰/۰	۱۳۶۳
۵۱/۹	۴۳/۰	۹۵/۳	۱۶/۵	۱۳۷۲